

สมาคมเอเชียใต้เพื่อความร่วมมือระดับภูมิภาค

: ความร่วมมือ และความขัดแย้ง

นายปรีชา พงศ์ทองคำ

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-581-145-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

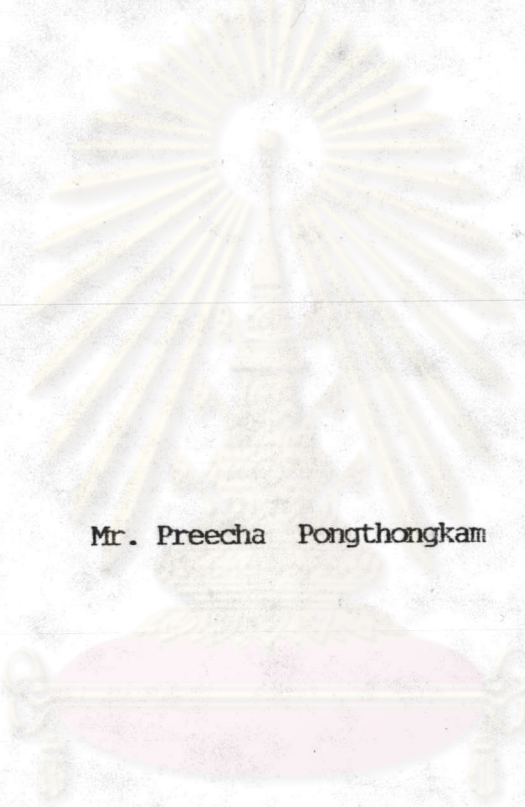
018355

I 15205369

SOUTH ASIAN ASSOCIATION FOR REGIONAL COOPERATION (SAARC)

: COOPERATION AND CONFLICT

Mr. Preecha Pongthongkam

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of International Relations

Graduate School

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-581-145-9

ปรีชา พงศ์ทองคำ : สมาคมเอเชียใต้เพื่อความร่วมมือระดับภูมิภาค : ความร่วมมือและความ
ขัดแย้ง (SOUTH ASIAN ASSOCIATION FOR REGIONAL COOPERATION (SAARC):
COOPERATION AND CONFLICT) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.สมพงษ์ ชูมาก, 141 หน้า.
ISBN 974-581-145-9

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาสมาคมเอเชียใต้เพื่อความร่วมมือระดับภูมิภาค (SAARC)
ในช่วงปี พ.ศ. 2523-2533 ซึ่งเป็นระยะของความพยายามในการก่อตั้งและดำเนินการในระยะสั้น เพื่อช้
ให้เห็นถึงพัฒนาการของการก่อตั้งองค์การดังกล่าว ความร่วมมือและความขัดแย้งกันในระหว่างรัฐสมาชิกของ
SAARC ตลอดจนแนวโน้มขององค์การดังกล่าวในอนาคต

ผลของการศึกษาพบว่า แนวความคิดในการจัดตั้งองค์การแห่งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากข้อพิจารณา
ดังต่อไปนี้ (1) ภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกต่างก็มีการสถาปนาองค์การความร่วมมือระดับภูมิภาคขึ้นเพื่อการปรึกษา
หารือในระดับภูมิภาค แต่ภูมิภาคเอเชียใต้การดำเนินการดังกล่าวนี้ยังไม่ได้มีการสถาปนาขึ้นเลย (2)
เอเชียใต้เป็นภูมิภาคหนึ่งที่มีความยากจนมากที่สุดในโลก ดังนั้นหากสามารถสถาปนาความร่วมมือในระดับ
ภูมิภาคขึ้นย่อมสามารถช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาความยากจนภายในภูมิภาค (3) ความร่วมมือ
ในกรอบของ SAARC จะช่วยเสริมฐานะและอำนาจการต่อรองของประเทศฝ่ายใต้ในการเจรจาเหนือ-ใต้
รวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศใต้-ใต้ในระดับโลก (4) ความร่วมมือระดับภูมิภาคในเอเชียใต้จะทำให้
กลุ่มนี้มีพลังอำนาจและเป็นที่น่าสนใจมากขึ้นในระดับโลก (5) ความร่วมมือระดับภูมิภาคในเอเชียใต้อาจเป็น
กลไกที่นำไปสู่การลดปัญหาความขัดแย้งภายในภูมิภาคได้ (6) การพัฒนาโครงการลงทุนร่วมกันของ SAARC
จะช่วยจำกัดอิทธิพลและบทบาทของบรรษัทข้ามชาติที่ครอบงำอยู่ในภูมิภาค เป็นต้น

สมาคมเอเชียใต้เพื่อความร่วมมือระดับภูมิภาคจึงได้รับการก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2528 โดยความคิดริ
เริ่มของอดีตประธานาธิบดีเซียฮูร์ ราห์มานแห่งบังกลาเทศ และได้มีการพัฒนาไปพอสมควรทั้งในด้าน
โครงสร้างและความร่วมมือระหว่างกัน โดยเฉพาะทางด้านความร่วมมือนั้นได้มีการร่วมมือในด้านต่าง ๆ เช่น
(1) การเกษตร (2) การสาธารณสุขและประชากร (3) การอุดมศึกษา (4) การไปรษณีย์ (5)
การป้องกันการลักลอบค้ายาเสพติด (6) การพัฒนาชนบท (7) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (8) การกีฬา
ศิลปะและวัฒนธรรม (9) การโทรคมนาคม (10) การขนส่ง (11) สตรีกับการพัฒนา (12) การแลกเปลี่ยน
ทางด้านสตรีทรรณะ (13) การท่องเที่ยว (14) การจำแนกระบบเอกสาร (15) การจัดสรรทุนและ
ตำแหน่งอาจารย์มหาวิทยาลัยของ SAARC (16) การแลกเปลี่ยนเยาวชนอาสาสมัคร (17) การป้องกันการ
ก่อการร้าย เป็นต้น

แต่ปัญหาความขัดแย้งภายในองค์การมีมาก โดยเฉพาะอินเดียนั้นเป็นปัจจัยสำคัญในปัญหาความ
ขัดแย้งทั้งหมดอันเป็นผลมาจากการดำเนินนโยบายต่างประเทศในลักษณะของจักรวรรดินิยมอินเดีย ปัญหา
ความขัดแย้งดังกล่าวที่สำคัญได้แก่ (1) ความขัดแย้งระหว่างอินเดียและปากีสถาน (2) ความขัดแย้งระหว่าง
อินเดียและบังกลาเทศ (3) ความขัดแย้งระหว่างอินเดียและศรีลังกา (4) ความขัดแย้งระหว่างอินเดียและ
ประเทศเพื่อนบ้านที่มีขนาดเล็ก ได้แก่ มัลดีส์ เนปาล และภูฏาน

ผลของการศึกษาพอสรุปได้ว่า ความร่วมมือของ SAARC ในระยะของความพยายามในการก่อ
ตั้งและการดำเนินการในระยะต้นมีลักษณะแบบค่อยเป็นค่อยไป ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสภาพความเป็นจริงภายใน
ภูมิภาคที่เต็มไปด้วยปัญหาความขัดแย้งซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ว่า SAARC ยังไม่สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นสมาคมความ
ร่วมมือระดับภูมิภาคที่มีลักษณะเหนือชาติ ดังนั้นจึงไม่น่าเอาประเด็นความร่วมมือทางด้านการเมืองมาพิจารณา

ภาควิชา ..... ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
สาขาวิชา ..... ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C030333 : MAJOR INTERNATIONAL RELATION
KEY WORD : SAARC

PREECHA PONGTHONGKAM : SOUTH ASIAN ASSOCIATION FOR REGIONAL COOPERATION (SAARC) : COOPERATION AND CONFLICT. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. SOMPHONG CHOOMAK, Ph.D., 141 PP. ISBN 974-581-145-9

The purpose of this study is to evaluate the performance of the South Asian Association for Regional Co-operation (SAARC) in the 1980's. This period was highlighted by the efforts of this Association to establish regional co-operation and its implementation of its policy in order to point out its development, co-operation and conflicts between SAARC's member states, as well as the future trend of the Association.

The finding of this study show that the rationale behind the establishment of SAARC derived from the following considerations; (1) Unlike other regions which have developed cooperative agencies for consultation on a regional basis, South Asia had no such equivalent. (2) This type cooperative organization would help different countries in this region to cope more effectively with the poverty in their region which is one of the poorest in the world. (3) South Asian Cooperation will strengthen the bargaining power of the South in any North-South negotiation as well as contribute to Global South-South cooperation. (4) Regional cooperation in South Asia is likely to strengthen its voice effectively in international forums. (5) Regional Cooperation may help reduce political tension in South Asia. (6) The joint venture programmes of SAARC can greatly curtail the dominant role of the transnational corporations etc.

South Asian Association for regional cooperation was established on the initiative of the former President Ziaur Rahman of Bangladesh in the half of 1980's. SAARC has developed a organizational structure for cooperation its member states, especially in the following fields (1) Agriculture (2) Health and Population (3) Meteorology (4) Postal Service (5) Prevention of Drug Trafficking and Abuse (6) Rural Development (7) Science and Technology (8) Sports, Art and Culture (9) Telecommunications (10) Transport (11) Women in Development (12) Audio-vision Exchange (13) organized Tourism (14) Documentation (15) SAARC Chairs, Fellowships and Scholarships (16) Youth Volunteer Exchange (17) Prevent of Terrorism etc.

However, this region is still plagued by numerous conflicts largely attributable to India with its imperialist policy. These conflicts can be grouped as follows: (1) Conflicts between India and Pakistan (2) Conflicts between India and Bangladesh (3) Conflicts between India and Sri Lanka (4) Conflicts between India and its neighboring Nepal, Maldives and Bhutan.

The findings of the study can be summarized as follow. SAARC's early founding efforts were marked by regional conflicts which hindered the Association from becoming a true Supra-National organization of regional cooperation. To avoid political confrontation between its member states and to enhance friendly atmosphere conducive to increased cooperation especially in the economic field, political issues had been excluded from the agenda of SAARC's early conferences. Nevertheless, one may say that a forecast of the Association's future within the next 5-7 years is rather bleak.

ภาควิชา ..... ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
สาขาวิชา ..... ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิติ ..... *ศ.ดร. พงษ์ทอง*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *ศ.ดร. ชุ่มชม*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดีนั้น ก่อปรี่ขึ้นด้วยความเมตตากรุณา จากคณาจารย์หลายท่าน คือ (1) ศาสตราจารย์ ดร. เขียน ธีระวิทย์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร. วิวัฒน์ ปรุงการดี (3) รองศาสตราจารย์ ดร. วินิตา ศุกรเสพย์ (4) รองศาสตราจารย์ ประทุมพร วัชรเสถียร (5) รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ ชูมาก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณต่อคณาจารย์ดังกล่าวข้างต้นทุกท่าน ณ ที่นี้ด้วยความซาบซึ้ง

ขอขอบคุณ คณะเจ้าหน้าที่ห้องสมุด รุฟัส ดี สมิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดเอสแคป และสถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้เอื้อเฟื้อข้อมูลที่มีประโยชน์ ต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณ คุณสุภลักษณ์ บุญพิทักษ์ กัลยาณมิตรผู้ที่แสดงออกถึงความจริงใจ และให้การสนับสนุนต่อผู้เขียนในแทบทุกด้าน

เหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณบิดา-มารดา ผู้มีพระคุณอย่างสูง หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างแล้ว ผู้เขียนขออุทิศความดีเหล่านี้ให้กับดวงวิญญาณของคุณพ่อผู้ซึ่งล่วงลับไปแล้ว

ปรีชา พงศ์ทองคำ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ช.

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	๔
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๕
กิตติกรรมประกาศ.....	๖
สารบัญตาราง.....	๗
สารบัญภาคผนวก.....	๘

บทที่

1	บทนำ.....	1
	สภาพปัญหา.....	1
	ความสำคัญของปัญหา.....	8
	กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษา.....	12
	ขอบเขตของการศึกษา.....	13
	สมมติฐานในการศึกษา.....	14
	วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	14
	วิธีดำเนินการศึกษา.....	14
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	14
	วิธีการนำเสนอ.....	15
2	โครงสร้างการจัดองค์การของ SAARC.....	16
	โครงสร้างการจัดองค์การของ SAARC.....	16
	ที่ประชุมสุดยอด (SUMMIT).....	16
	ที่ประชุมระดับรัฐมนตรี (Council of ministers).....	17
	คณะกรรมการประจำ (Standing committee).....	17
	คณะกรรมการด้านโครงการ (Programming committee).....	18
	คณะกรรมการวิชาการ (Technical committee).....	18
	สำนักเลขาธิการ (Secretariat).....	19

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	ความร่วมมือภายใน SAARC.....	23
	1. ความร่วมมือในกรอบ SAARC.....	23
	กิจกรรมระยะสั้น (Short-term activities).....	24
	กิจกรรมระยะปานกลาง (Midium-term activities).....	28
	กิจกรรมระยะยาว (Long-term activities).....	29
	2. มุมมองของประเทศสมาชิกของ SAARC ในแนวทางของความร่วมมือ และบทบาทของ SAARC.....	31
	บังคลาเทศ.....	32
	ภูฏาน.....	33
	อินเดีย.....	33
	มัลดีฟส์.....	34
	เนปาล.....	35
	ปากีสถาน.....	36
	ศรีลังกา.....	37
4	ความขัดแย้งภายใน SAARC.....	45
	4.1 สภาพแวดล้อมทางด้านการเมืองและยุทธศาสตร์ในเอเชียใต้.....	45
	4.2 นโยบายของความมั่นคงปลอดภัยในมุมมองของแต่ละประเทศ.....	47
	4.3 ความขัดแย้งภายใน SAARC.....	50
	4.3.1 ความขัดแย้งระหว่างอินเดียและปากีสถาน.....	50
	4.3.2 ความขัดแย้งระหว่างอินเดียและบังคลาเทศ.....	54
	4.3.3 ความขัดแย้งระหว่างอินเดียและศรีลังกา.....	59
	4.3.4 ความขัดแย้งระหว่างอินเดียและประเทศเพื่อนบ้านที่มีขนาดเล็ก ได้แก่ มัลดีฟส์ เนปาล ภูฏาน.....	64

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5	
บทสรุป และข้อเสนอแนะ.....	68
5.1 แนวความคิดในการก่อตั้ง SAARC.....	68
5.2 โครงสร้างการจัดองค์การของ SAARC.....	68
5.3 ความร่วมมือภายใน SAARC.....	69
5.4 ความขัดแย้งภายใน SAARC.....	70
5.4.1 ความหวาดระแวงของประเทศเพื่อนบ้านต่ออินเดีย.....	70
5.4.2 ความขัดแย้งระหว่างอินเดียและปากีสถาน.....	71
5.5 แนวโน้มของ SAARC.....	73
บรรณานุกรม.....	76
ภาคผนวก.....	80
ประวัติผู้เขียน.....	141

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	ตัวเลขทางประชากรศาสตร์ของประเทศในกลุ่ม SAARC.....	10
2.1	โครงสร้างการจัดองค์การของ SAARC.....	22
3.1	ปริมาณสินค้านำเข้าระหว่างประเทศในเอเชียใต้ (พินแลนด์ เปรู และสหรัฐอเมริกา)	39
3.2	ปริมาณสินค้าส่งออกระหว่างประเทศในเอเชียใต้ (พินแลนด์ เปรู และสหรัฐอเมริกา)	42
4.1	สถานะทางด้านการทหารระหว่างอินเดีย-ปากีสถาน ในปัญหาแคชเมียร์ ปี ค.ศ.1990.....	53
5.1	ตัวเลขทางด้านงบประมาณด้านการป้องกันประเทศของ SAARC ปี ค.ศ.1991	72

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาคผนวก

ภาคผนวกที่	หน้า
ก. แสดงถึงแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของการรวมกลุ่มความร่วมมือในระดับภูมิภาคของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2...	81
ข. แผนที่และที่ตั้งของประเทศในกลุ่ม SAARC.....	84
ค. รูปภาพที่แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติของประเทศในกลุ่ม SAARC.....	85
ง. แผนภาพที่แสดงความหลากหลายทางด้านศาสนาของประเทศในกลุ่ม SAARC	86
จ. แผนภาพที่แสดงความหลากหลายทางด้านภาษาของประเทศในกลุ่ม SAARC.	87
ฉ. Delhi Declaration on South Asian Regional Co-operation	88
ช. Dhaka Declaration of the Heads of State or Government of the Member States of South Asian Association for Regional co-operation-8 December 1985.....	95
ซ. Charter of The South Asian Association for Regional Co-operation.....	100
ฅ. Bangalore Declaration of SAARC.....	106
ฉ. Working Paper Proposed by Bangladesh on the Proposal for Regional Cooperation in south Asia.....	116
ค. Economic And Technical Cooperation Among Developing Countries.....	136

หอสมุดแห่งชาติ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย